

ГАЗЕТА
ВETERANІВ ВІЙНИ

Пам'ятаємо про загиблих, піклуємося про живих

Третій Тост

2021 рік • ЛЮТИЙ • № 3-4 (675—676)

УКРАЇНА ВШАНУВАЛА УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ ІНШИХ ДЕРЖАВ

**ДОРОГІ БОЙОВІ ПОБРАТИМИ!
ШАНОВНІ РОДИНИ НАШИХ ЗАГИБЛИХ ДРУЗІВ!**

ВІД ІМЕНІ Української Спільноти ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) щиро вітаю вас з Днем вшанування учасників бойових дій на території інших держав і 32-ю річницею виведення військ з Афганістану.

Тяжкою для всіх нас була майже десятирічна військово-політична спецоперація в Афганістані, але радянські війська не програли жодної операції і покинули далеку азіатську країну з розгорнутими бойовими знаменами. Наші воїни проявили мужність, стійкість, відвагу і героїзм. 87 воїнів відзначені високим званням Героя Радянського Союзу, 19 з них – уродженці України. Десятки тисяч солдатів і офіцерів нагороджені бойовими орденами і медалями.

Ветерани війни в Афганістані, учасники бойових дій на території інших держав об'єднані в Українську Спільноту ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів), яка у своїх діях завжди займає державницьку позицію.

З перших днів збройного протистояння на сході країни УСВА бере

активну участь у відстоюванні незалежності й цілісності держави, незважаючи на вік і стан здоров'я, ветерани зі зброєю в руках захищають Батьківщину. На жаль, серед наших бойових товаришів є поранені й загиблі.

УСВА сприяє розшуку пропавших безвісти й звільненню з полону військовослужбовців і громадян нашої країни. Територіальні, міські, районні організації УСВА надають допомогу нашим воїнам, проводять заняття з мобілізованими. Ветерани збирають і доставляють до військ гуманітарну допомогу: індивідуальні засоби захисту воїнів, медикаменти, продукти харчування, відремонтовану і підсилену броню авто техніку і багато іншого.

УСВА впродовж своєї діяльності постійно займається всім спектром питань соціального захисту ветеранів війни, сімей загиблих і померлих учасників бойових дій, реалізовує низку довгострокових програм життєзабезпечення воїнів-інтернаціоналістів, допомагає інвалідам реабілітуватися і знайти своє місце в мирному житті, займається

військово-патріотичним вихованням молоді, увічнює пам'ять полеглих бойових побратимів.

Воїни-інтернаціоналісти завжди брали активну участь у громадянському і політичному житті країни. Для більш ефективного роботи з відстоювання соціальних гарантій ветеранів війни, сімей загиблих, покращання життя наших людей ми повинні йти у владу. Там, де працюють наші бойові побратими, краще і швидше вирішуються проблеми нашої категорії.

Цього пам'ятного дня ми схилимо голови перед подвигом полеглих бойових товаришів, які навічно залишилися в наших серцях і в нашому строю. Цього святкового дня ми вшануємо всіх живих.

Бажаю вам, дорогі бойові побратими, сім'ям наших загиблих і померлих друзів, усім вашим рідним і близьким міцного здоров'я, добробуту й злагоди, щасливого майбутнього, а головне – мирного неба над головою!

З глибокою повагою
Сергій ЧЕРВОНІСЬКИЙ,
голова УСВА.

32 роки тому, 15 лютого 1989-го, закінчилося виведення радянських військ з Афганістану. Більше 160 тисяч українців пройшли через горнило тієї війни, 3360 загинули, 72 пропали безвісти, тисячі повернулися інвалідами.

У КИЄВІ до Всеукраїнського меморіалу воїнам, полеглим в Афганістані, прийшли ветерани, родини загиблих, військовослужбовці столиці та області. Відбулися урочисті заходи в усіх областях України. У храмах і монастирях провели панахиди за загиблими воїнами.

За 30 років незалежності 44 тисячі українських військових стали учасниками 27 міжнародних операцій в різних регіонах планети у складі миротворчих місій під егідою ООН, НАТО та інших міжнародних організацій. Від самого початку війни на сході України тисячі українців, учасників бойових дій на території інших держав виступили на захист рідної землі.

Цього дня ми вшануємо пам'ять воїнів, які загинули під час війни в Афганістані, згадаємо захисників і захисниць України, незалежно від того, де вони поклали своє життя – у різних куточках світу чи на рідній землі. Для нас вони залишаться прикладом мужності, героїзму, честі й гідності, яку ці люди проявили, виконуючи свій обов'язок й захищаючи нашу державу.

Про те, як відзначали пам'ятну дату ветерани України, – фоторепортаж номера.

УВІЧНИЛИ В ГРАНІТІ

15 лютого в місті Зборів на Тернопільщині урочисто відкрито знак у пам'ять про війну в Афганістані. Ініціаторами його спорудження стали ветеран «афганець» Роман Моравель і волонтерка Уляна Білик.

84 уродженці Зборівщини брали участь у бойових діях в Афганістані, двоє загинули – прапорщик Михайло Луцишин з с. Цебрів і рядовий Микола Микитин з с. Хомівка, семеро повернулися додому інвалідами, 15 померли вже в мирний час внаслідок поранень і захворювань. За мужність і героїзм 17 воїнів були відзначені державними бойовими нагородами.

В урочистих заходах взяли участь жителі об'єднаної територіальної

громади, ветерани «афганці» області, учасники АТО-ООС, військово-службовці, духовенство, громадськість і молодь. Священослужителі відправили панахиду за упокій душ загиблих і померлих воїнів.

Заступник голови Тернопільської обласної ради Ігор Сопель високо оцінив ветеранський рух воїнів-«афганців» області й подякував за активну патріотичну громадську позицію і волонтерську діяльність по допомозі Збройним Силам України.

Голова обласної Спільноти ветеранів Афганістану Сергій Лісовий вручив активістам ветеранського руху нагороди Української Спільноти ветеранів Афганістану і почесні грамоти, подякував усім, хто долучився до спорудження пам'ятного знаку, жителям громади за їх повсякчасну допомогу, яку ветерани-«афганці» постійно відправляють на фронт для військових підрозділів.

Щиро дякуємо колективу Зборівського районного будинку культури за прекрасно організований і проведений меморіальний захід.

Василь КОГУТ,
заступник голови ТОО УСВА.

• **Дніпро**

• **Черкаси**

Актуальне інтерв'ю

Дата

КОЖНА ВЕТЕРАНСЬКА ПРОБЛЕМА БОЛИТЬ ПО-СВОЄМУ АЛЕ ВИРІШУВАТИ ЇЇ ПОТРІБНО СПІЛЬНО

Напередодні Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав і 32-ї річниці виведення військ із Афганістану кореспондентка Арміяінформ Тетяна Рубан запросила до розмови голову Української Співки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) Сергія Червонописького, який розповів про проблеми воїнів-інтернаціоналістів, виховання молоді.

— **СЕРГІЮ ВАСИЛЬОВИЧУ, скільки сьогодні учасників бойових дій — ветеранів Афганської війни проживає на території України? Як ви можете охарактеризувати їхнє життя?**

— 1945 року підписанням актів про капітуляцію агресорів завершилася Друга світова війна. Але кровопролиття у різних регіонах земної кулі, насамперед, у країнах Азії та Африки, тривало без перерви. Це вже були локальні війни і збройні конфлікти. Офіційно визнано близько 30 зарубіжних країн, в яких Радянський Союз, його Збройні Сили, його громадяни брали участь у бойових діях під прапором інтернаціональної допомоги і про які радянському народові було зовсім невідомо.

Але Афганську війну важко було приховати: в ній тільки з України брали участь понад 160 тисяч її громадян.

Зараз Українська Співка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) — найбільш потужна в Україні громадська організація ветеранів, вона налічує близько 120 тисяч членів організації, які об'єднані в 25 обласних, 718 міських і районних, 1096 первинних осередків.

Учасники бойових дій в Афганістані — це зрілі особистості, молодші з яких вже перетнули межу 50-річчя. У переважній більшості всі вони мають добрі родини, дітей і онуків. У суспільстві ветерани Афганської війни відзначаються як розумні, порядні, віддані державі люди. На місцевому рівні вони користуються заслуженим авторитетом. Найбільш активні домоглися високих щаблів у військовій, державній і громадській діяльності, у бізнесі, в науці і творчій праці, стали фахівцями високої кваліфікації, майстрами своєї справи.

— **Хотілося б дізнатися про соціальне забезпечення «афганців». Державою їм гарантувалися певні пільги, наскільки реально вони отримують цю гарантовану підтримку?**

— Зараз більшість ветеранів Афганської війни — це, перш за все, пенсіонери та особи з інвалідністю внаслідок війни, родини загиблих воїнів і померлих ветеранів війни — потребують державної і суспільної підтримки в умовах незбалансованої реформаторської діяльності в економічній, медичній і соціальній сферах.

До мізерних пенсій додаються тарифи, які постійно зростають, зростання цін побутових товарів і харчових продуктів, зменшуються норми пільгового забезпечення в комунальній сфері, просувається невинуватна монетизація на право проїзду.

Також зруйновано систему безоплатного медичного обслуговування ветеранів, здійснюються спроби обмежити лікування ветеранів Афганської війни у спеціалізованих госпіталях.

— **Що зробила влада за останні кілька років у вирішенні соціальних потреб, які виникають у ветеранів?**

— За останні роки, на жаль, у ставленні до учасників бойових дій на території інших держав помітна тенденція у матеріальній і моральній сфері повернутися до ганебного принципу давно минулих років «Ми вас туди не посилали».

Позитивних зрушень у соціальній підтримці учасників бойових дій на

території інших держав вдається досягнути лише організованим спільним тиском на владу.

Зокрема, після масових заходів і справедливих вимог ветеранів, догнотривалих, напелеглих професійних консультацій керівників УСВА і Міністерства соціальної політики було знайдено рішення і постановою Кабінету Міністрів України підвищено вдвічі пенсії особам з інвалідністю внаслідок війни з числа військовослужбовців рядового і сержантського складу, а також офіцерів, які не мали права на пенсію за вислугу років, тобто отримали важкі поранення в молодому віці.

— **Яка найбільш болюча проблема сьогодні стоїть перед воїнами-інтернаціоналістами, а також тими, хто пройшов через «гарячі точки»?**

— Кожна ветеранська проблема болить по-своєму. Але найперше потрібна невідкладна допомога родинам померлих ветеранів війни. На жаль, після Афганської війни пішло з життя в десять разів більше ветеранів, ніж загинуло безпосередньо у боях. Це були люди працездатного, продуктивного віку. На все це вплинула минала війна. Але наше законодавство побудоване таким чином, що разом із бідною, втратою годувальника, у родини відбирають пільги, якими вона користувалася за його життя.

Ми вже не перший рік працюємо, щоб усунути цю несправедливість, але «віз і нині там».

Не менш важлива проблема медичного забезпечення ветеранів із урахуванням їхнього стану здоров'я. Спроби позбавити того мінімуму, зокрема, обмежити право користування спеціалізованим госпіталем «Лісова поляна», який свого часу був переданий для лікування воїнів-інтернаціоналістів, викликає їхнє обурення.

Зараз ще додалася проблема «політичних танців» навколо щеплення від всевітньої зарази. Ветерани — у групі ризику, а порядок і черги не визначено.

— **В Афганістані нарівні з військовими служили жінки-вільнонаймані — кухарі, медичні сестри, секретарі. На жаль, сьогодні їхня участь практично збута. Чи підтримує ваша організація цих людей?**

— З перших років існування УСВА захищала права усіх жінок, які брали участь у подіях в Афганістані. Говорять: «У війни не жіноче обличчя». Але це не так. Несправедливість в оцінках заслуг торкнулася і їхніх дол, перш за все, у праві терміну виходу на пенсію. Як завжди, все нашоветується на законодавчий орган і протидію деяких органів виконавчої влади.

В УСВА жінки у повазі — деякі з них багато років очолюють районні осередки організації.

— **У багатьох містах і районах стоять обеліски у пам'ять про воїнів, полеглих в бою на афганській землі чи померлих від ран у госпіталях. Яку допомогу надають регіональні осередки вашої організації батькам і вдовам загиблих військовослужбовців?**

— Усі родини загиблих воїнів з самого початку було взято на персональний облік, уточнено матеріальне становище, з'ясовано проблеми кожної родини. Діти загиблих воїнів отримали переважне право на

спеціальну і вищу освіту, всі вони з допомогою ветеранських організацій реалізували це право, включаючи право на отримання першого робочого місця.

Рішенням місцевих органів влади за пропозиціями і під тиском регіональних осередків УСВА прийнято додаткові заходи соціального захисту родин загиблих воїнів, зокрема постійні доплати до пенсій, 100-відсоткове звільнення від сплати комунальних послуг, одноразові грошові допомоги тощо. За квотою місцевих осередків УСВА батьки і вдови загиблих воїнів проходять лікування в спеціалізованих госпіталях для ветеранів.

Крім того, важливий моральний бік проблеми: родини загиблих воїнів завжди у повазі на всіх наших заходах, у місцевих осередках пам'ятають про дні народження батьків, готові допомогти їм у складних ситуаціях.

— **Який стан справ із підтримкою у належному стані військових поховань загиблих учасників бойових дій за межами нашої країни?**

— У зимовий час складно відслідковувати стан військових поховань. Але з початком весни всі поховання загиблих воїнів відвідують ветерани з місцевих осередків УСВА, це обов'язково. Вони допомагають родинам, беруть під опіку могили тих, у кого вже не залишилося рідних. Це свята справа.

— **Як зміцнюються зв'язки між вашою організацією і суспільством у цілому? Яке питання є найбільш важливим у вашій роботі?**

— Без перебільшення можемо сказати, що між нашими осередками і осередками інших організацій в Україні встановлюються добрі ділові зв'язки, якщо хтось штучно не створює конфліктні ситуації. Зараз значно змінюється структура громадянського суспільства, разом із бойовими діями на сході України йде інформаційна війна. Тому для досягнення злагоди в суспільстві потрібно здійснювати суттєві зусилля. Ми використовуємо наш тридцятирічний досвід роботи для досягнення цієї мети.

Першим і головним завданням вважаємо для себе роботу з молоддю, її патріотичне і загальнолюдське виховання. Для цього ми створили громадське об'єднання «Майбутнє України», клуби і школи патріотичного виховання, організуємо різноманітні спортивні та культурні заходи.

Головним питанням сучасності є збереження єдності й зміцнення нашої організації, рішучий опір негативним тенденціям в інтересах держави і суспільства в цілому.

— **Українська Співка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) об'єднала людей із різним соціальним статусом, освітою, рівнем доходів. Що сьогодні їх утворює разом?**

— Нікому ще не вдавалося порушити вікові традиції Військового Братства. Там, у боях, люди відкрили свої кращі, а дехто й ганебні риси. Це були кращі роки відвертості, мужності, випробувань для кожного бійця, офіцера, генерала. Повага до бойових побратимів, пам'ять про події і загиблих друзів, необхідність взаємної підтримки — це опори колонії нашої організації.

— **Як буде цього року відзначати День вшанування учасників бойових дій на території інших держав?**

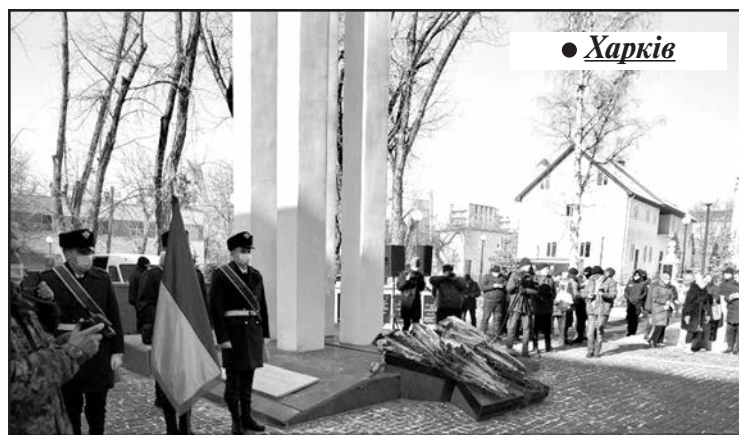
— За 32 роки після Афганської війни склалися помітні традиції і ритуали на День вшанування учасників бойових дій на території інших держав. По-перше, ми домоглися встановлення цього свята на державному рівні. Цей день відзначається в усіх населених пунктах України. Обмеження будуть пов'язані лише з вимогами карантину.

Щороку 15 лютого у Києві традиційно все керівництво держави брало участь у покладанні квітів до пам'ятника воїнам, полеглим в Афганістані, та у безпосередньому спілкуванні з ветеранами на всіх рівнях.

Першим порушив цей урочистий ритуал Президент України Порошенко. Не бачили ветерани Президента України Зеленського біля пам'ятника «афганцям» і новоствореної на честь «афганців», загиблих на сході України, Стіни Скорботи і Пам'яті.

Ветерани добре пам'ятають минулі часи. Запам'ятають і це.

• Харків

• Херсон

• Тернопіль

• Рівне

ЛЕГЕНДАРНЫЕ КОМАНДУЮЩИЕ 40-й ОБЩЕВОЙСКОЙ АРМИИ ТУРКЕСТАНСКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА

Из автобиографии

Я, Ткач Борис Иванович, родился 25 октября 1935 года в селе Гусятин Чемирновского района Хмельницкой области, украинец по национальности.

В 1952 г. окончил 10 классов Гусятинской средней школы и работал секретарем комсомольской организации колхоза, заведующим клубом в селе Гусятин до 1954 г.

Отец мой Ткач Иван Михайлович, 1907 г. рождения, украинец, с 1929 г. по 1935 г. работал председателем колхоза, а с 1935 г. по 1941 – председателем сельского совета в селе Гусятин Хмельницкой области. В 1942 г. убит украинско-немецкими националистами, похоронен в селе Гусятин.

Мать – Ткач Ефросинья Константиновна, 1908 г. рождения, украинка, с 1929 г. по 1969 г. работала в колхозе.

Братья – Ткач Александр Иванович, 1932 г. рождения, Ткач Анатолий Иванович, 1938 г. рождения, сестра – Ткач (Щербук) Ольга Ивановна, 1942 г. рождения. Жена – Ткач (Чуприна) Людмила Аврамовна, 1937 г. рождения. Дочь – Олеся, 1967 г. рождения.

Генерал-лейтенант Ткач Борис Иванович

2. 1980 – 9. 1980 – первый заместитель командующего и член Военного совета 40-й общевойсковой армии ТуркВО.

9. 1980 – 5. 1982 – командующий и член Военного совета 40-й общевойсковой армии ТуркВО.

Трудовая деятельность и военная служба в Советской Армии:

8. 1953 – 7. 1954 – зав. сельским клубом в селе Гусятин Хмельницкой области.

9. 1954 – 9. 1957 – курсант Гвардейского Харьковского танкового училища КВО.

12. 1957 – 1. 1959 – командир танкового взвода, 2-й танковый батальон 66-го танкового полка 27-й мотострелковой дивизии 38-й армии Южной группы войск.

1. 1959 – 3. 1961 – командир взвода средних танков 60-й отдельной разведывательной роты 27-й мотострелковой дивизии Южной группы войск.

3. 1961 – 9. 1964 – командир танковой роты 66-го танкового полка 27-й мотострелковой дивизии Южной группы войск.

9. 1964 – 6. 1967 – слушатель командного факультета Военной академии бронетанковых войск.

6. 1967 – 4. 1970 – командир танкового батальона 71-го отдельного танкового полка Краснознаменного Дальневосточного военного округа (КДВВО).

4. 1970 – 11. 1970 – начальник штаба – заместитель командира полка, 71-й отдельный танковый полк 45-го армейского корпуса КДВВО.

11. 1970 – 8. 1972 – командир полка, 296-й танковый полк 81-й гвардейской мотострелковой дивизии КДВВО.

8. 1972 – 9. 1972 – в распоряжении главнокомандующего Сухопутными войсками.

9. 1972 – 8. 1973 – начальник штаба – заместитель командира дивизии, 81-я гвардейская мотострелковая дивизия КДВВО.

8. 1973 – 8. 1975 – командир дивизии, 79-я гвардейская танковая дивизия ГСВГ.

8. 1975 – 7. 1977 – слушатель основного факультета ВА ГШ ВС СССР.

7. 1977 – 2. 1980 – первый заместитель командующего и член Военного совета 13-й армии ПрикВО.

2. 1980 – 9. 1980 – первый заместитель командующего и член Военного совета 40-й общевойсковой армии.

9. 1980 – 5. 1982 – командующий и член Военного совета 40-й общевойсковой армии.

5. 1982 – 9. 1984 – командующий и член Военного совета 14-й гвардейской армии.

9. 1984 – 9. 1985 – первый заместитель командующего войсками и член Военного совета Сибирского военного округа

10. 1985 – 8. 1990 – представитель главнокомандующего Объединенных вооруженных сил при командующем войсками Западного военного округа Чехословацкой Армии.

8. 1990 – 2. 1991 – в распоряжении главнокомандующего Сухопутными войсками.

3. 1991 – уволен в запас по болезни с правом ношения военной формы одежды. Приказ МО СССР № 0115 от 07.02.1991 г., исключен из списков личного состава 20.03.1991 г.

Принимал активное участие в работе ветеранских организаций, в патриотическом воспитании молодежи.

Воинские звания: лейтенант – 1957 г., старший лейтенант – 1960 г., капитан – 1963 г., майор – 1968 г., подполковник – 1970 г., полковник – 1973 г., генерал-майор танковых войск – 1975 г., генерал-лейтенант – 1981 г.

Награды: орден Трудового Красного Знамени (1979 г.), орден Красного Знамени (1980 г.), орден Кутузова первой степени (1982 г.), орден «За службу Родине в ВС СССР» третьей степени (1990 г.), орден «За заслуги» третьей степени (1999 г.), медали СССР, иностранных государств, ведомственные награды и награды общественных организаций.

Умер 24 октября 2010 г. Похоронен на Берковецком кладбище в Киеве.

Из служебной характеристики

ГЕНЕРАЛ-МАЙОР Ткач Борис Иванович за время службы в занимаемой должности зарекомендовал себя исключительно трудолюбивым и исполнительным генералом.

Обязанности по занимаемой должности освоил в полном объеме и выполняет их уверенно, со знанием дела.

Находясь на территории ДРА в составе войск объединения с февраля 1980 года, генерал-майор Ткач Б. И. принимает самое непосредственное участие в разработке и проведении операций по уничтожению мятежных формирований и оказанию интернациональной помощи ДРА.

Под непосредственным руководством генерал-майора Ткача Б. И. проведен рейд подразделений и частями объединения во многих районах ДРА, где было уничтожено до 700 мятежников, захвачено значительное количество оружия, боеприпасов, ГСМ и продовольствия, а также склады с оружием и боеприпасами.

Генерал-майор Ткач Б. И. глубоко понимает природу современного общевойскового боя и операций, боевые возможности и способы использования родов войск и специальных войск в сложных условиях горно-пустынной местности, что позволяет ему глубоко анализировать обстановку в сложных условиях борьбы

По своим деловым и морально-политическим качествам достоин назначения на должность командующего армией.

Командующий войсками Краснознаменного Туркестанского военного округа генерал-полковник Ю. МАКСИМОВ.

28 июля 1980 года.

Из книги

ВАРЕННИКОВ В. И. Неповторимое. В 7 томах. – М.: Советский писатель, 2001. Сайт "Военная литература": militera.lib.ru Том 5. Часть VII. Афганистан. И доблесть и печаль. Чернобыль. – М.: Советский писатель, 2001. – 448 с.

ВТОРЫМ КОМАНДАРМОМ стал Б. И. Ткач. Это был уже опытный командир, в деле руководства армией не новичок, но такой армией и в таких условиях вообще еще никто не командовал. Ткач – тоже. И хотя боевые действия частей армии начались еще при предшественнике, но основной вал пришелся на Б. И. Ткача и заменившего его В. Ф. Ермакова.

Генерал Ткач фактически был "первопроходцем" всех крупномасштабных операций, а также обустройства наших войск в Афганистане. Дело было очень сложное, но он справился со своими задачами.

Он очень требовательно отбирал и технику, и людей.

Однажды с членом Военного совета 13-й армии генерал-майором Николаем Забучим возвращались из 51-й дивизии. Слушали новости. Вдруг сообщают о решении предоставить Афганистану "политическую, экономическую и военную помощь". Собственно, я подумал о том, как бы туда не попасть. Но получилось иначе.

В феврале 1980 года 8-я танковая армия сдавала проверку на нашем полигоне, и я обеспечивал эту работу. И вдруг прямо на полигонную вышку – звонок из Москвы по ВЧ. Мне приказали через сутки в 12 часов дня прибыть в Москву, быть готовым к отпуску в Афганистан. Я не сдержался, спросил: "А что я там забыл?" – "Вот приедете в Москву, вам расскажут". Сердце, конечно, екнуло, но что мне было, отказываться, что ли, если даже моего командующего округом не спросили?

Как, по какому принципу отбирали, не знаю. Но только в Ограниченный контингент советских войск в Афганистане назначали на должность, равноценную той, которую занимал на "большой земле". Так я стал первым заместителем командующего ОКСВ, Панкратов – начальником штаба, Пивоваров – начальником тыла, Журавель – заместителем по вооружению, Цыганок – начмедом, Дунец – начальником разведки. Так создали армейский аппарат управления. А командовал ОКСВ первый заместитель командующего Туркестанским военным округом Юрий Владимирович Тухаринов. Округ тогда возглавлял Юрий Павлович Максимов. А ОКСВ создавался на территории ТуркВО.

В Кабуле находилась большая группа высокопоставленных военных советников, генералов, которые представляли все виды Вооруженных Сил, основные управления Минобороны. И даже Тухаринов был вынужден согласовывать с ними свои решения.

(Окончание в следующем номере).

Из книги

МЕРИМСКИЙ В. А. Загадки афганской войны. – М.: Вече, 2006. – 384 с.

НА ПЕРВЫХ порах управление боем поручалось начальнику на ступень выше командира подразделения, привлекаемого к выполнению боевых задач. Если к боевым действиям привлекался батальон, то готовил его и осуществлял управление им в бою командир полка со своим штабом, если полк – то командир и штаб дивизии, а если несколько полков – то первый заместитель командующего 40-й армией генерал-майор Борис Иванович Ткач.

С Борисом Ивановичем мне не раз приходилось встречаться при подготовке и в ходе боевых действий. Невысокого роста, несколько полноватый, весь точно свитый из стальных пружин, с круглым и добрым лицом и неизменной готовностью улыбнуться навстречу человеку привлекало к нему людей. Терпеливо выслушивал своих подчиненных и уважительно разговаривал с ними, проявляя при этом большую выдержку. По характеру он был спокоен и выдержан, что вселяло в подчиненных уверенность при выполнении поставленной задачи. Он производил впечатление человека сильного духом и телом.

Именно благодаря таким личным качествам он и был назначен командующим 40-й армии. У меня с ним в течение всего времени общения были доброжелательные отношения, да и иначе к нему относиться было нельзя.

БОРИС ИВАНОВИЧ ТКАЧ юридически был первым командующим 40-й армией. Он рано вышел на пенсию по болезни. Его афганский опыт оказался неостребованным.

– Борис Иванович, можно задать вам непростой вопрос? Почему вы так неожиданно, еще относительно молодым, прекратили свою военную карьеру?

– В 1984 году я перевел штаб 14-й армии из Кишинева в Тирасполь и был направлен первым заместителем командующего Сибирским военным округом. А уже оттуда попал военным советником в армию Чехословакии. Туда меня забрал маршал Виктор Георгиевич Куликов. Это произошло после того, как Горбачев отклонил мою кандидатуру на должность командующего Одесским военным округом.

Об этом рассказывал маршал Сергей Федорович Ахромеев в Карловых Варах министру обороны Чехословакии генералу армии Ярославу Вацeku. Того удивило, почему достаточно молодого генерала с таким опытом не задействуют в полную силу. "К сожалению, товарищ Ткач родился не в той республике", – ответил маршал. Я потом узнал, что Горбачев, увидев мою кандидатуру, задал вопрос: "А что, у нас нет генерала – не украинца?" Тогда среди военных действительно было много украинцев.

– Но ведь, насколько я знаю, была у вас в жизни какая-то невероятная история, когда вы в 39 лет стали генералом...

– Чтобы было понятнее, я вам расскажу с самого начала. После училища я служил в Венгрии, оттуда поступил в академию бронетанковых войск. Закончив командный факультет, поехал на Дальний Восток, участвовал в событиях у Даманского.

– На самом острове?

– Нет. Я был майором, командиром батальона, который южнее прикрывал четыре заставы – Дальерс, Черную речку, Красную речку, Павлово-Федоровку. Стояли вдоль потока Уссури Сунгача, машины

КОМАНДАРМ-40

Из книги: Корж Г. П. Афганское досье. История войны СССР в Афганистане. – Харьков: Фолио, 2003. – 559 с.

выдвинули прямо на берег, в камыши. Ждали... Хотя, мне кажется, удар через Сунгач был невозможен – глубина реки составляет восемь метров. А по мартовскому льду, да еще в зоне поражения наших орудий танки противника не прошли бы.

Служил там, куда направляли, и в основном это были места, забытые богом. За шесть лет службы на Дальнем Востоке стал начальником штаба дивизии. И вдруг летом 1973 года неожиданно из Москвы раздается звонок: готовить документы подполковника Ткача к назначению на должность командира танковой дивизии.

Вы, видимо, про этот случай спрашиваете? Все, вплоть до командующего округом Василия Ивановича Петрова, удивлялись, откуда у меня такие связи в Москве. А я и сам не понимал, в чем дело. В Москве мое недоумение возросло еще больше. Мне предстояло командовать 79-й гвардейской танковой дивизией в Группе советских войск в Германии. С Дальнего Востока туда стремились люди с действительно колоссальными связями. К тому же мне досрочно присвоили звание полковника.

Значительно позже я узнал о том, что же произошло на самом деле. Эту историю мне рассказал инспектировавший мою дивизию маршал Сергей Леонидович Соколов. Когда все это начиналось, министром обороны был Андрей Антонович Гречко. Нужно было омолаживать руководящие кадры, и он решил провести эксперимент: из каждого округа отобрать самого молодого заместителя командира дивизии и выдвинули на должность комдива.

Служба шла нормально. Помню, сдавали итоговую проверку, и дивизия в очередной раз получила твер-

дую хорошую оценку. Приехал командующий Группой Евгений Филиппович Ивановский и говорит: "Мы решили все-таки не представлять тебя, Борис Иванович, к ордену «За службу Родине в Вооруженных Силах СССР» – ты его еще успеешь получить. А решил представить тебя на звание". Вот так я стал генералом. А орден этот я, кстати, получил аж через двадцать лет.

– А как вы оказались в Афганистане?

– Видите ли, насколько я понимаю, вся моя карьера была подготовкой к Афганистану, причем, на ту должность, которую занимал. Всюду получал необходимые знания, приобретал бесценный опыт. Из шести новичков, прибывших в Германию на должность командира дивизии, я один не имел за плечами академии Генерального штаба. А дела в дивизии по-прежнему шли хорошо. То ли везло, то ли такой коллектив подобрался (я думаю, и то и другое вместе), но в итоге военный совет Группы решил направить меня в академию ГШ. Здесь тоже попал под эксперимент. Если раньше генералов распределяли по всем группам, то в этот раз всех нас собрали вместе. И это был бесценный опыт. А еще – московские театры, музеи: для меня это тоже оказалось важным, качественно иным опытом.

После академии я впервые попал служить в Украину, первым заместителем командующего 13-й армией в Ровно. Побывал на целине, начальником оперативной группы Прикарпатского военного округа по уборке урожая, за что получили орден Трудового Красного Знамени. В том, что мы оказались лучшими, считаю, «повинен» командовавший тогда округом Валентин Иванович Варенников.

В організаціях УСВА

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ РАЗОМ

9 лютого 1991 року було створено Чернігівську обласну спілку ветеранів Афганістану. Сьогодні Чернігівське обласне відділення УСВА об'єднує в своїх лавах 25 районних і міських організацій, які є найбільш організовані й згуртовані громадські об'єднання ветеранів.

АФГАНСЬКА війна для цілого покоління нашого суспільства стала справжньою школою мужності, відваги й героїзму. До-

рогами Афганської війни пройшли близько п'яти тисяч чернігівців, понад вісімсот з них нагороджені бойовими відзнаками.

Учасники обласного зльоту воїнів-інтернаціоналістів. Чернігів, 1989 рік.

ЗВІТУЮТЬ ШЕПЕТІВСЬКІ «АФГАНЦІ»

Відбулися звітні збори Шепетівської спілки ветеранів Афганістану за 2020 рік. На збори запросили місцевого голову Віталія Бузиля, його заступника Артура Мовсієна, начальника міського управління соціального захисту населення Сергія Біласа і працівників територіального центру.

ОДНИМ із важливих питань було підписання Меморандуму про співпрацю між Шепетівською СВА і міською радою. У присутності ветеранів відбулося урочисте підписання документа та обмін примірниками.

Під час спілкування з міським

Прослухавши звіт свого голови Валерія Окорського, «афганці» жваво обговорювали проблеми. Заступник голови ревізійної комісії Валерій Косогов довів до уваги присутніх фінансовий звіт спілки за 2020 рік.

Серед передплатників газети «Третій тост» було проведено лотерею за підсумками передплати на 2021 рік. Цього року переможцями і щасливими власниками мультиварок стали Володимир Вешицький, Франц П'яжковський та Юрій Соловйов. А Василь Сягровець отримав передплату на газету «Шепетівський вісник» на 2021 рік.

Володимир ПИПІЧ,
член Шепетівської СВА,
учасник бойових дій
в Афганістані.

зазначив, що організація ветеранів Афганістану є чи не єдиною в місті, де ведеться активна робота з патріотичного виховання молоді. Спілка не стоїть осторонь життя міста.

БУДУТЬ НОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Відбулося спільне засідання правління і президії Вінницької обласної Спілки ветеранів війни в Афганістані.

ГОЛОВА організації Петро Кирилшин доповів, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України на території області утворено 63 ОТГ, які об'єднанні в 6 адміністративних районів. Члени правління обговорили організаційну структуру громадських організацій ветеранів війни в Афганістані у зв'язку зі зміною територіально-адміністративного устрою області. Прийнято рішення активізувати роботу зі створення громадських організацій ветеранів війни в Афганістані в кожній територіальній громаді (де дозволяє кількість ветеранів), згодом провести установчі збори з утворення районних організацій. Вже створено організації ветеранів війни

в Афганістані в Іллінецькій, Дашівській, Бершадській, Джулинській, Агрономіченській та інших ОТГ.

Урочисті заходи до Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав провели з урахуванням карантинних обмежень у кожній громаді.

Активісти громадського «афганського» ветеранського руху Вінниччини відзначені Почесними грамотами обласної державної адміністрації та обласної Ради, нагородами Української Спілки ветеранів Афганістану.

Учасники засідання вшанували пам'ять полеглих бойових побратимів і поклали квіти до пам'ятника загиблим в Афганістані воїнам.

ЧЕРГОВИЙ ПРОЕКТ ВІННИЧАН

Відбувся відкритий захист проектів громадських організацій Вінниччини у рамках конкурсу з визначення програм, розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання яких надаватиметься фінансова підтримка у 2021 році за рахунок коштів обласного бюджету.

ПРОЕКТ Вінницької обласної Спілки ветеранів війни в Афганістані передбачає збір та обробку фотоматеріалів про учасників бойових дій в Афганістані, які проживають на території області, створення на їх основі пересувної музейної фотовиставки «Війна в Афганістані – очима очевидців», яка зберігатиметься у Музеї Пам'яті воїнів Вінниччини, які загинули в Афганістані, приміщенні обласної СВА, використовуватиметься при проведенні військово-патріотичних заходів у навчальних закладах області.

До роботи над проектом будуть залучені фахівці обласного краєзнавчого музею і Музею Пам'яті воїнів Вінниччини, які загинули в Афганістані (1979–1989), члени громадських організацій ветеранів війни в Афганістані. Організаційне забезпе-

чення проекту здійснюватиметься обласною Спілкою ветеранів війни в Афганістані.

Цьогорічний конкурс – вже 14-й, який організовує департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації. Обласна Спілка ветеранів війни в Афганістані брала участь у подібних конкурсах і отримувала фінансову підтримку на реалізацію проекту. На розгляд конкурсної комісії подано 34 пропозиції на загальну суму понад 3,5 млн грн. Очікуване співфінансування коштами обласного бюджету – майже 2 млн грн.

Згодом відбудеться підбиття підсумків голосування комісії й складання відповідного рейтингу.

ПРЕС-СЛУЖБА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ СПІЛКИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В АФГАНІСТАНІ.

Дата

● Полтава

● Одеса

● Запоріжжя

● Львів

● Хмельницький

У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї біля постійно діючої експозиції "Війна в Афганістані" відбувся тематичний захід "Афганістан – це наш бій" за участі працівників музею, студентів технічного коледжу і ветеранів «афганців».

УРОК ПАТРІОТИЗМУ І МУЖНОСТІ

ГОЛОВА Тернопільської обласної Спілки ветеранів Афганістану Сергій Лісовий, його заступник Василь Когут, голова міської Спілки ветеранів Афганістану Роман Храпцьо, автор-виконавець патріотичних пісень Роман Лотецький розповіли про війну в Афганістані, про свою участь і враження. Детально про експонати, передані ветеранами-«афганцями», які розміщені в музеї, розповів Василь Когут. Про роботу обласної спілки розповів Сергій Лісовий, загострив увагу на активній участі «афганців» у Революції Гідності, волонтерській роботі з допомоги військовим підрозділам у зоні проведення АТО-ООС. 87 ветеранів Афганської війни з Тернопільщини брали участь в

боях на сході України, на жаль, двоє загинули – Михайло Стасів і Михайло Воронський.

Роман Храпцьо подарував музею нові експонати. Роман Лотецький заспівав під гітару кілька пісень про Афганську війну і війну на сході України.

Ведуча Наталія Чеканова зазначила, що якою б безглуздою не була війна в Афганістані, але молодь повинна знати про цю трагічну сторінку в історії українського народу. Ветерани з честю виконали свій військовий обов'язок, а за безглузді рішення тодішнього політичного керівництва СРСР розплачувалися молодими життями. На жаль, цю трагічну сторінку історії викинуто з підручників історії України.

Інф. «ТТ».

Войни-«афганці» – українській армії

ПЕРЕМОГА ОБОВ'ЯЗКОВО БУДЕ

Волонтерська група з Тернопільщини, очолювана головою обласної Спілки ветеранів Афганістану Сергієм Лісовим, – волонтери Ігор Гнатко, Іван Блаженко та Уляна Білик – перебувала на сході України, доправивши допомогу нашим воїнам на передову.

ВОЛОНТЕРИ відвідали військові підрозділи в населених пунктах Луганське, Мар'їнка, Курахове і Гіряк на Донеччині, привітали їх вкрай необхідні речі. Майже місяць ветерани-«афганці» Тернопільщини спільно з іншими волонтерами збирали допомогу, а це півтори тонни дорожнього вантажу – продуктів набори (круп, макарони, борошно, цукор, сало, тушонка, олія, ковбаси, тертий хрін, 20 відер вареників зі шкварками, домашні закрутки, мед, печиво, чай, кави, вода та інше), дві бензопили, цвяхи, сокири-колуни, електроди, набори ключів для ремонту техніки, намети, утеплювачі для бліндажів, маскувальні сітки (зима-літо), 300 металевих кованих скоб для кріплення дерев'яних брусів у бліндажах, теплий одяг, засоби особистої гігієни, сигарети і, звичайно, малянки-вітанні для воїнів від дітей і домашні солодкі смаколики, які з гарним чаєм будуть зігрівати серця і душі наших захисників. Командири військових підрозділів, де побували волонтери, з теплою дякували за привезену допомогу і всебічну підтримку.

Правління Тернопільської обласної організації УСВА щиро дякує за надану допомогу ветеранам-«афганцям» Петру Канаку, Василю Свічару, Ігорю Присяж-

ному, Степану Горішному, Олександрові Міщю, Богдану Градичину, Василю Топоринському, Андрію Макоїду, Василю Зелінському, заступнику голови Заліщицької районної Спілки ветеранів Афганістану Ярославу Гриншину, голові обласної організації "Волонтери Тернопільщини" Михайлу Гушоватому, директору фабрики ковальства "ВІГО" Івану Блаженку, волонтерці Уляні Білик, керівнику благодійного фонду "Пам'ять і любов" Андрію Савчуку, тернопільській громадській спільноті волонтерів "Бункер С", жителям громад Заліщиків, Зборова і всім небайдужим людям, хто долучився до цієї вкрай необхідної допомоги нашим захисникам.

Голова Тернопільської обласної Спілки ветеранів Афганістану Сергій Лісовий зазначив, що допомога військовим на фронті сьогодні є святим обов'язком кожного українця-патріота, бо реально не всі знають, як зараз важко в холодних зимових окопах

і бліндажах. Часто бракує елементарного – поїсти гарячого, бо на сухайках і сухарях довго не протягнеш, помитися чи підзарядити або поповнити рахунок у телефоні, щоб подзвонити рідним.

Сьогодні багато українців ніють, що закривають ресторани і вони не мають де розслабитися, зрозуміло, що тяжко зараз усім, але водночас забувають, що мир і спокій їм забезпечують ті прості хлопці в холодних окопах. Це породжує байдужість, і якщо наші воїни не відчуватимуть підтримки від держави і свого народу, то ця холодна байдужість вб'є їх скоріше, ніж прямий постріл ворога.

Не будьмо байдужими, підтримаймо волонтерський рух. Перемога обов'язково буде, але за неї треба боротися як на передовій фронті, так і в тилу! Готуємось до настання волонтерської місії на Луганщину.

Василь КОГУТ,
перший заступник голови
ТОО УСВА.

ТЕПЛО ВІД ВОЛИНЯН

З Волині на схід мчить черговий вантаж для військових: речі першої необхідності, продукти й теплий одяг. Такий багаж уже протягом семи років луцькі ветерани-«афганці» регулярно відправляють на фронт.

ЧЛЕНИ Волинської обласної організації УСВА їдуть практично на передову, йдеться в сюжеті телеканалу «Аверс».

– Сьогодні військових волонтерів можна полічити на пальцях, – каже голова спілки Григорій Павлович. – «Афганці» як ніхто знають, якою важливою є поміч з рідного дому. Ми, ветерани, котрі пройшли війну в Афганістані, розуміємо, як гріє вісточка з дому.

Цього разу благодійники їдуть від села Піски Донецької області і до Маріуполя. Волонтери спілки кажуть: наразі бійці найбільше потребують ліків і теплих речей.

– Протизастудних засобів багато веземо хлопцям, – каже волонтер спілки Василь Пристайчук.

Дата

• **Вінниця**

• **Житомир**

• **Київ**

• **Суми**

• **Миколаїв**

• **Ужгород**

У ГАЛЕРЕЇ МИСТЕЦТВ Деснянського району Києва вшанували учасників бойових дій і членів сімей воїнів, які загинули при виконанні інтернаціонального обов'язку в Афганістані.

Висловити вдячність поважному зібранню прийшли: виконуюча обов'язки голови Деснянської РДА Ірина Алексеєнко, депутат Київської ради Юрій Зубко, голова Деснянської районної організації Товариства Червоного Хреста України Валентина Романюк, перший заступник голови Української Спілки ветеранів Афганістану Валерій Аблазов, настоятель Свято-Троїцького храму протоієрей Дмитро Григорак, голова Деснянської районної організації УСВА Валерій Передрий.

Наша история

32 года назад, 15 февраля 1989 года, завершился вывод Ограниченного контингента советских войск из Афганистана, где в течение девяти лет и двух месяцев они, как было принято тогда говорить, выполняли свой интернациональный долг. Операция по возвращению в СССР началась 15 мая 1988-го в соответствии с заключенными в апреле Женевскими соглашениями о политическом урегулировании положения вокруг ДРА. По официальным сообщениям, в первые три месяца Афганистан покинули 50183 военнослужащих. Еще 50100 человек вернулись домой в период с 15 августа 1988 по 15 февраля 1989 года. Всего за годы военных действий через Афганистан прошли 546255 советских солдат и офицеров.

Согласно решению командующего 40-й армией генерал-лейтенанта Бориса Громова, вывод соединений, частей и учреждений осуществлялся по двум направлениям: Восточному (Кабул, Баграм, Пули-Хумри, Хайратон) и Западному (Шинданд, Герат, Турагунди). На территорию Туркменской ССР советские воины попадали по мосту через реку у самого южного города СССР Кушка, на территорию Узбекской ССР – по знаменитому мосту «Дружба» у Термеза. Первыми Афганистан покидали наиболее отдаленные от советской границы гарнизоны.

Из-за угрозы нападений на походные колонны со стороны моджахедов операцию приходилось прикрывать военно-воздушными силами 40-й армии и авиацией Туркестанского округа. Управление выводом войск армии осуществлялось с командного пункта в Кабуле, запасного командного пункта в Набабаде и воздушного управления в Шинданде.

Вывод спецподразделений был осуществлен в форме проведения семи крупномасштабных и скоротечных десантно-войсковых операций на участках пограничных отрядов на фронте общей протяженностью более двух тысяч километров. Во время вывода войск пограничники обеспечили в своей зоне ответственности вывод частей и соединений 40-й армии без потерь и сами не потеряли ни одного человека.

В период со 2 по 10 января с целью исключения воздействия неприятеля на колонны постановлялось блокировать маршруты вывода путем занятия опорных пунктов. 10-28 января на территорию СССР были выведены соединения и части тылового обеспечения, а также личный состав в количестве около 30 тыс. человек, не задействованный в боевых действиях по прикрытию колонн. С 28 января по 15 февраля происходила завершающая фаза операции: из Афганистана выходили боевые части и подразделения.

В обеспечении вывода войск непосредственно на границе принимала активное участие оперативная группа пограничных войск во главе с первым заместителем начальника пограничных войск генерал-полковником Иваном Вертелко. Командование округа разработало развернутый план вывода подразделений погранвойск.

Подготовка состояла в не-

обходимости разворачивания строительства жилья для офицеров, прапорщиков и членов их семей, жилых, служебных и хозяйственных помещений для размещения выводимого контингента войск, восстановлении учебных центров и создании фактически заново учебно-материальной базы.

За годы пребывания на территории Афганистана в гарнизонах были сосредоточены значительные запасы материальных средств, необходимые для жизни, быта и ведения боевых действий в условиях войны, которые надо было вывезти на базу пограничных отрядов на территории СССР.

09:47.

Предпоследним самолетом из Кабула в Ташкент вылетел генерал-лейтенант Владимир Богданов, входивший в состав оперативной группы Минобо-

Первые метры советской земли, позади Афганистан. 15 февраля 1989 года.

роны, занимавшейся обеспечением окончательного вывода советских войск. С собой он вывез Боевое Знамя 40-й армии. В Москве Богданов вызовет министра обороны Дмитрия Язов и поручит начать работу над «Книгой памяти».

10:00.

«15 февраля 1989 года я выходил из Афганистана уже во второй раз, – рассказывал полковник запаса, тогда – замначальника политотдела 40-й армии Олег Кривопапов. – Первый был в мае 1988-го – в составе 15-й бригады специального назначения, это была первая советская колонна, выведенная из страны. Но накануне мне позвонил начальник политотдела армии, генерал-лейтенант Александр Захаров, и предложил стать его заместителем. Я сказал, что готов с ним

служить хоть до победы мировой революции.

А 15 февраля пришлось пересекать границу в 10 часов утра в районе Кушки. Этому предшествовала драматическая операция по переброске боеприпасов в Кандагар, были потери и во время перехода через горные перевалы. В последний день войны погиб старший лейтенант Олег Матаков, но тогда уже эти потери особо никто не считал».

10:26.

«Была удивительно холодная для тех мест зима, страшные метели, и, когда мы шли к границе, никто из телевизионщиков не смог ничего снять – хлопья снега забивали объективы, – отмечал полковник Кривопапов. – Журналисты были со всего света, но больше всего горевали японцы: у них была самая лучшая техника по тем временам. Афганские солдаты были очень насторожены, когда нас провожали, некоторые едва не плакали. По нашим

с артистами поют даже боевые генералы».

По одной из распространенных в СМИ версий, последним советским бойцом, погибшим в Афганистане, стал старший лейтенант Матаков, а Игорь Ляхович из Донецка. Свидетелем его гибели был журналист Артем Боровик, сделавший снимок погибшего на броне БМП. Случилось это 7 февраля. 11:06.

«Один солдат, запрокинув голову, словно разглядывал что-то на вечернем небе, вдруг стал валиться на бок: пуля прошла через шею навывлет. Минут через сорок он скончался, так и не приходя в сознание. Его застывшее тело завернули в одеяло, положили на промерзшую броню БМП и так везли до самой границы», – рассказывал Боровик.

Крупнейшие боевые операции, проведенные советскими войсками в Афганистане: ущелье Панджшер (1980–1986 г. г.); провинция

12:43.

«Конечно же, для наших солдат, сержантов, прапорщиков и офицеров возвращение на Родину стало настоящим праздником, – отмечал генерал-лейтенант Иван Коробейников. – В свежевыстиранном обмундировании, с подшитыми подворотничками, развернутыми полотнищами, на которых были написаны наименования подразделений, наши воины эффектно смотрелись при пересечении границы. На бортах боевых машин были надписи: «Я вернулся, мама!»

На всех направлениях были развернуты пункты санитарной обработки, все с удовольствием помылись после дороги, продезинфицировали обмундирование, привели в порядок боевую технику и вооружение. Кухни не дымили. Почти по всей границе обоняние солдат дразнил запах вкуснейшего туркменского, узбекского и таджикского плова. И стар и мал приграничных населенных

15 ФЕВРАЛЯ 1989 ГОДА:

Термез. Последняя колонна советских войск из Афганистана пересекла границу СССР.

Джаузджан (декабрь 1981 г.); зеленая зона Джабаль-Усса-радж, Черикар (провинция Парван), Махмудараки (провинция Каниса) (январь – февраль 1982 г.); Кандагар (январь 1982 г.); провинция Нимроз (апрель 1982 г.); уезд Ниджраб (провинция Каниса) (апрель 1983 г.); провинция Баглан, Каниса, Парван (октябрь 1985 г.); провинция Кунар (1985 г.); округ Хост (февраль – апрель 1986 г.); провинция Герат (1986 г.); провинция Кандагар (апрель – сентябрь 1987 г.); провинция Пактия и округ Хост (декабрь 1987 – январь 1988 г. («Магистраль»)).

12:00.

3-й батальон 122-го мотострелкового полка, отдельный противотанковый дивизион 108-й мотострелковой дивизии, перевалбаза выводятся в Термез.

«Население афганских кишлаков провожало нас в основном дружелюбно, – вспоминал генерал-лейтенант, начальник войск Среднеазиатского пограничного округа КГБ Иван Коробейников. – В некоторых поселениях люди выходили с цветами и приветливо махали вслед. За время марша не было произведено ни единого выстрела. В местах возможных засад и в населенных пунктах по договоренности с родовыми авторитетами на борт наших боевых машин садились старейшины, которые служили своего рода гарантами безопасности наших военнослужащих. Мы не остались в долгу у населения. Им были переданы наши хорошо обжитые городки с налаженной инфраструктурой. Особую ценность представляли собой артезианские скважины, которые стали источниками водоснабжения многих кишлаков».

пунктов встречали наших воинов.

На митингах, посвященных выходу из Афганистана, выступили руководители республик, приграничных районов, солдаты и офицеры-интернационалисты. Встречать своих сыновей из многих регионов СССР приехали родители. Они искренне благодарили офицеров за возвращение домой их возмужавших мальчишек.

После обильных обеда и ужина мотоманевренные группы приняли походный порядок и совершили марш в заранее подготовленные районы базирования вдоль государственной границы с Афганистаном».

13:03.

Вот как рассказывал о встрече советской колонны публицист Борис Подопригора, находившийся в толпе журналистов.

«Метров 50 до пограничного оцепления мы с представителями ООН шли пешком. Впереди за снежной пеленой проступали контуры волнующейся толпы – человек полтора-два. Наши пограничники, взявшись за руки, пытались ее сдерживать. Группа мужиков в камуфлированной форме прорвалась нам навстречу, размашисто повалив на снег нескольких пограничников из разорванной цепи. Оказалось, это ребята из днепропетровского клуба винов-интернационалистов. Кто-то из них в декабре 1979-го первым входил в Афганистан. Им очень хотелось за час до завершения вывода еще раз «зайти за ленточку» хотя бы на метр, чтобы потом вместе с последним «афганцем» вернуться в Кушку. Не разрешили... Объятия, камеры, диктофоны, какая-то неуместно бравурная музыка»...

Наша история

Дата

13:19.

И в Кушке, и в Термезе, в двух этих самых южных городах Туркменской ССР и Узбекской ССР соответственно, собрались по внушительной толпе. Среди встречающих как многочисленные родственники военнослужащих, так и местные жители. Атмосфера исключительно благожелательная. Никаких попыток провокаций или проявления негатива по отношению к прибывшим из Афганистана нет, хотя, например, в Москве в этот день проводятся антивоенные акции правозащитных организаций.

13:37.

В праздничном концерте прямо у границы принимают участие знаменитые артисты в главе с Иосифом Кобзоном. Ему подпевают генералы. Некоторые позже назовут исполняемые песни чересчур бравадными. Все-таки считается, что в Афганистане мы не проиграли, но и не победили. А звучат хиты Великой Отечественной...

торый покинул афганскую землю, стал 20-летний Сергей Похлямов из Кемеровской области. Ему пришлось выступить на митинге в Термезе.

«То, что я тогда стал главным героем репортажей для мировой прессы, случайность, — вспоминал Похлямов. — Нужен был герой с наградой, высокий, с красивой славянской внешностью и русской фамилией. Вот и выбрал генерал Громов почему-то меня, обычного сержанта. Никогда мне не было так страшно даже на войне, как на том митинге».

15:00.

Закрывает процессию по мосту «Дружба» через Амударью сам командующий 40-й армией генерал-лейтенант Борис Громов. Согласно официальной версии, он стал последним советским военнослужащим, переступившим границу двух стран. Однако в реальности на территории Афганистана оставались советские солдаты и офицеры, захваченные в плен, а также отдельные подразделения

без имен и безо всякого торжественного ритуала. Выдавали карточки: «Уважаемый — прочерк — министр обороны СССР награждает вас именными часами за выполнение интернационального воинского долга в Афганистане. И все».

16:21.

Вот теперь границу по мосту Дружбы на участке Тактабазарского погранотряда действительно пересекает последний военнослужащий — из тех, кто не в плену, и не оставлены до апреля со специальной миссией. Подразделения пограничников до последнего момента прикрывали отход основной группы, а потому сами уходят только после Громова.

16:32.

Заявление советского правительства: «Действуя в точном с Женевскими соглашениями, СССР завершил вывод советских войск из Афганистана. В этой стране не осталось ни одного советского солдата». В этом же обращении СССР пред-

ХРОНИКА СОБЫТИЙ

14:03.

«Диссонансом на фоне этой нервной, спонтанной и искренней церемонии прозвучали настоячивые расспросы траурного вида женщин: «А что, обзоров не будет?» Кем-то был пущен слух, что здоровых выведут через Термез, а раненых и больных повезут через «незаметную» Кушку, — вспоминал Подопригра. — Около сорока женщин приехали из разных мест Союза — а вдруг врет похоронка, и живы сын, муж, брат. И сегодня стоит перед глазами очаровательная молодая женщина в дорогой шубе и с блеском в глазах: «Вы из Красного Креста? Скажите правду». На ее ресницах вместе со снежинками таяла последняя надежда человеческая».

14:30.

Последним Афганистан покидает в районе населенного пункта Хайратон 783-й отдельный разведывательный батальон. 3 августа 1980 года это подразделение вместе с 149-м гвардейским мотострелковым полком приняло участие в одном из самых тяжелых боестолкновений кампании со значительным числом потерь за всю войну — это был бой у кишлака Шаеста. Находившийся в максимальной удаленности от основных сил дивизии оказался в котле моджахедов. С прилегающих к ущелью высот по нему был открыт непрерывный кинжальный огонь. Связь батальона была прервана прицельным огнем по радиостанции вражескими снайперами. Это не позволило связаться со значительно удалившейся от ущелья бронегруппой и вызвать огонь артиллерии.

Противник методично, в течение нескольких часов ружейно-пулеметным огнем расстреливал окруженных разведчиков, которые до последнего оказывали ожесточенное сопротивление. Подавив огнем последние очаги сопротивления, моджахеды спустились в глубь ущелья, добив раненных разведчиков и собрав оружие погибших, удалились с места боя. Общее число потерь составило 49 человек погибшими и 48 ранеными. По свидетельствам очевидцев, многие из погибших разведчиков, будучи ранеными, сами подорвали себя гранатами, чтобы не попасть в плен.

Командир 783-го ОРБ майор Алибек Кадыров был обвинен в выходящем начальством в безграмотном командовании и бездействии в критической ситуации. Понижен в звании, должности и отправлен в СССР.

14:45.

Последним разведчиком, ко-

пограничников КГБ. Они пока продолжают выполнять задачи и вернутся в СССР лишь в апреле.

15:10.

Громов произносит свою знаменитую фразу на мосту: «За моей спиной ни одного советского солдата, офицера, прапорщика нет. На этом девятилетнее пребывание завершилось. Я хочу сказать еще о том, что нашим солдатам, которые прошли эти девять лет, ну, надо ставить памятники. Наверное, так». Как понятно, это скорее некий символизм, чем реальный факт.

15:15.

После интервью к генералу подбежал с цветами старший сын Максим, они крепко обнялись.

15:20.

На этом Громов переставал быть командующим 40-й армией и руководителем вывода войск. Его новое назначение — Киевский военный округ.

15:27.

«15 февраля 1989 года все подразделения пограничных войск под прикрытием авиации одновременно совершили марш протяженностью от 20 до 70 километров, пересекли государственную границу по пяти основным маршрутам, и к исходу дня сосредоточились в заранее подготовленных пунктах постоянной дислокации вдоль границы, но теперь уже с задачей не допустить вооруженного вторжения на советскую территорию, — рассказывал генерал-лейтенант Иван Коробейников. — Переправа через реку Амударью на Фарьябско-Керкинском направлении осуществлялась с использованием паромной переправы; на Кундузско-Пянджском — понтонной переправы. Остальные подразделения переправились по мосту в районе города Термез и вброд на Даркаде».

Несмотря на принятые меры, вывод войск сопровождался нападениями моджахедов. По данным «The Washington Post», за 9 месяцев операции погибли 523 советских военнослужащих.

«В то время были очень суровые законы в отношении спиртного. Но, естественно, мы накрыли вечером 15-го числа стол, послали самого пробивного, он достал бутылку водки, и мы на большую компанию одну бутылку выпили, — рассказывал полковник запаса Олег Кривопапов. — Думаю, во всех частях происходило то же самое. Но никто нас специально не собирал, не поздравлял, никаких торжеств не устраивали. Вышли и вышли. Единственное, чем нас награждали по случаю выхода, — именными часами, но вручали

ложил враждующим группировкам немедленно прекратить огонь, а третьим странам — прекратить поставки вооружения.

16:46.

К военным обратились ЦК КПСС, Президиум Верховного Совета и Совет Министров СССР. Текст был зачитан в эфире программы «Время»:

«Дорогие товарищи! Мы сердечно приветствуем вас, достойных сынов социалистической Отчизны. Вы вернулись на Родину, честно и мужественно выполнив свой патриотический и интернациональный долг. По просьбе законного правительства вы защищали народ Афганистана — детей, стариков и женщин, мирные кишлаки и города, национальную независимость и суверенитет дружественной страны.

Своим ратным трудом воины всех родов войск снискали глубокое уважение советских людей, искреннюю признательность и благодарность афганского народа.

Высокую стойкость и милосердие проявили врачи, медсестры и другие специалисты. В суровые дни нелегких испытаний вы научились еще крепче ценить воинское братство, дорожить родительским домом, революционными и боевыми традициями советских людей.

Родина-мать, тепло и сердечно встречая вас, своих дорогих сыновей, склоняет голову перед памятью павших, скорбит вместе с их близкими, родными, друзьями. В памяти советского народа навечно останутся подвиги и имена ваших боевых друзей. Наш священный долг — окружить неустанной заботой и вниманием семьи погибших, инвалидов и раненых. Узы боевого братства и товарищества обязывают и вас быть всегда рядом с ними. Выражаем вам сердечную благодарность за честное и беззаветное выполнение своих обязанностей на афганской земле, за высокий патриотизм и интернационализм.

Мы уверены в том, что приобретенная политическая и боевая закалка поможет вам достойно выполнять свой гражданский и воинский долг, занимать активную жизненную позицию и вносить весомый вклад в дело перестройки, революционного обновления советского общества, военно-патриотического воспитания молодежи».

Безвозвратные потери СССР в Афганистане, по официальным данным, составили 15031 человек. На армию приходится — 14427; на КГБ — 576; на МВД — 28.

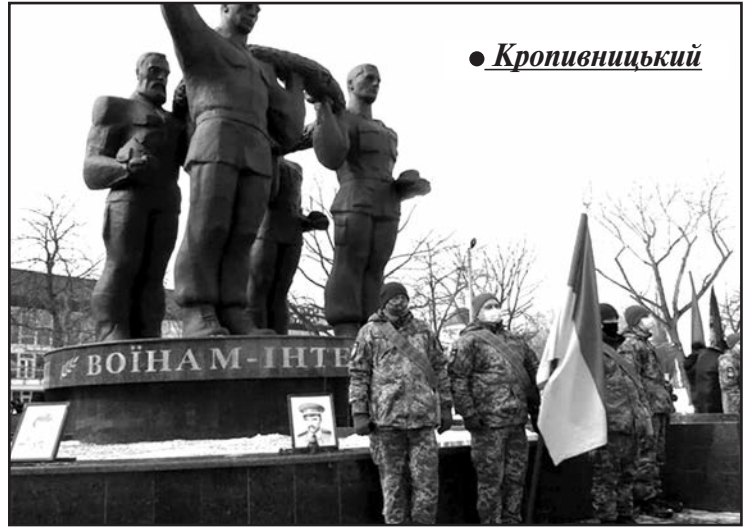
● Чернівці

● Чернігів

● Кропивницький

● Івано-Франківськ

Пам'ять

ПРИСВЯЧЕНО ПОБРАТИМАМ

На центральній площі Новоселиці (Чернівецька область) на місці символічного пам'ятного каменю встановили основу та обеліск, присвячений побратимам, які загинули на Афганській війні й пішли з життя вже в мирний час.

ІДЕЮ ВСТАНОВЛЕННЯ пам'ятника ветерани плекали давно, обирали місце, розробляли проекти, шукали спонсорів. І ось, нарешті, мрія увічнити пам'ять побратимів стає реальністю, пише Район Інфо.

Двотонну основу і п'ятитонну стелу, виготовлену майстрами з Магали, спроектував чернівецький скульптор Анатолій Пюнтковский. Кошти на виготовлення, а це майже 50 тисяч гривень, торік виділила Новоселицька міська рада, депутат обирали, на оздоблювальні елементи збирали всім миром, ще майже 9 тисяч зібрали самі «афганці». Вони ж виконали підготовчі роботи і встановили стелу.

Як зазначив голова районної організації УСВА Петро Раца, відкрити пам'ятник до чергової річниці виведення військ з Афганістану не встигли, адже необхідно ще облаштувати прилеглу територію, укласти плитку тощо. Але головне зроблено

— стелу встановлено, невдовзі до неї прикріплять оздоблювальні елементи.

Спорт

У районному центрі Заліщики на Тернопільщині завершився 35-й зимовий турнір з футболу пам'яті воїна-афганця Валерія Луб'янського.

ВАЛЕРІЙ МИХАЙЛОВИЧ ЛУБ'ЯНСЬКИЙ загинув у Афганістані 31 серпня 1980 року

ПЕРЕМОГИ ГОСПОДАРИ

в бою при виконанні бойового завдання, за мужність і відвагу нагороджений орденом Червоної Зірки (посмертно), похований у Заліщиках. Пам'ять про мужнього воїна увічнено його земляками у щорічному тради-

ційному турнірі з футболу, який проводиться з 1987 року. Цього року в змаганнях взяли участь 16 команд, які впродовж шести днів на стадіоні з штучним покриттям визначали кращу. Матчі пройшли у запеклій безкомпромисній боротьбі, у фіналі місцева "Андріатика" перемогла 3:0 команду ФК "Кострижівка" з Чернівецької області. Переможцям і призерам вручено кубки, грамоти і цінні подарунки, відзначено також кращого бомбардира Павла Довгалюка, а команді "Андріатика" вручено подарунковий сертифікат на сплав по річці Дністер.

Правління Тернопільської обласної Спілки ветеранів Афганістану щиро дякує організаторам і спонсорам за прекрасно проведені змагання й пам'ять про мужнього воїна Валерія Луб'янського.

Василь КОГУТ,
перший заступник голови
ТОО УСВА.

СТРІЛЯЛИ ВЛУЧНО

Сьогодні особливої актуальності набуває виховання в учнів почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, громадянського самовизначення, національної самосвідомості, їхньої особистої відповідальності за долю держави і народу, рідної землі.

САМЕ ЦЯ МЕТА стала лейтмотивом військово-патріотичних змагань, які відбулися у Шепетівському НВК № 1, — турніру кращих стрільців ліцею.

Проходили змагання під егідою адміністрації закладу та його організатора — викладача предмету «Захист України» Олександра Болюха й за традиційної підтримки Шепетівської спілки ветеранів Афганістану. Тож у проведенні турніру взяли участь голова ветеранської організації Валерій Окорський і ветеран-афганець Віктор Черноус.

У стрілецькому тирі ліцею 23 учасники змагалися у стрільбі й несповном розбиранні автоматів. У конкурсі брали участь дві

категорії школярів: учні 5–9 класів — юні стрільці та учні 10–11 класів — влучні стрільці. У підсумку серед юних стрільців найвлучнішими виявилися Влад Гарбарець, Марія Якимчук і Оля Личик. А серед влучних стрільців кращими стали ліцеїсти 1-А

курсу НВК Назар Пушкарук, Артем Шамасуран і Артем Сукач (на знімку). Переможцям вручили грамоти і медалі Шепетівської Спілки ветеранів Афганістану.

Назар ПУШКАРУК,
першокурсник НВК № 1.

ЮБИЛЕЙНИЙ МЕМОРИАЛ

В Мелітополі відбувся ХХ традиційний відкритий турнір по футболу пам'яті воїна-інтернаціоналіста підполковника Сергія Петишина.

В 1986–1987 роках он служив в Афганістані командиром мотострелкового взводу. При виконанні бойових задач був ранен. За проявлене мужество і героїзм Сергій Петишин нагороджений двома орденами.

С привітственным словом к

спортсменам обратились почетные гости, среди которых члены Мелітопольской территориальной организации УСВА. Присутствующие почтили минутой молчания память участников боевых действий на территории других государств.

За победу соревновались три

мелітопольских команды: "Локомотив", "Медиана" — участники практически всех ветеранских турниров, "Ветеран", игроки которой раньше были участниками "Локомотива" и играли в чемпионате города. Также в соревнованиях приняла участие сборная Акимовки.

Все команды награждены кубками, медалями и грамотами.

Юлия ДОЛГОПОЛОВА.

У селі Гейсиха Ставищенського району Київської області відбувся щорічний турнір з міні-футболу пам'яті воїна-афганця Віталія Федоренка.

ПЕРЕДПЛАТА-2021

Побратиме, це наша з тобою газета!

Триває передплата на загальнодержавні періодичні видання. Газету Української Спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) «ТРЕТІЙ ТОСТ», де друкуються законодавчі матеріали з питань соціального захисту сімей загиблих військовослужбовців, інвалідів війни, учасників бойових дій, юридичні консультації, матеріали про життя і роботу організацій УСВА (територіальних, місцевих, районних), спогади, проза і поезія, можна оформити за Каталогом періодичних видань України «Преса поштою» у будь-якому поштовому відділенні.

Оформити передплату з поточних місяців також завжди можна до 16 числа (включно) кожного місяця, що передуює передплатному.

Мінімальний передплатний період — один місяць, максимальний — рік.

Наш індекс — 30224.

Вартість передплати з урахуванням приймання передплати і доставки складає:

- на місяць — 9,72 грн,
- на три місяці — 26,16 грн,
- на шість місяців — 45,32 грн,
- на рік — 86,44 грн.

Підтримуйте газету воїнів-інтернаціоналістів «Третій тост» своєчасною передплатою.

ПРЕС-СЛУЖБА УСВА.

Фестивали

ТВОРЧЕСКИЕ ПОБЕДЫ ВЕТЕРАНОВ

Ветераны войны Херсонской областной и городской организации УСВА проводят встречи с молодежью, матерями и вдовами погибших. Проводятся военно-патриотические фестивали песни, фильмов, стихов, спортивные соревнования.

«АФГАНЦЫ» принимают активное участие в фестивалях, которые проходят в других городах и странах. Как рассказал автор и режиссёр фильмов ХОО и ХГО УСВА Виктор Быкодири, в 2020 году было запланировано участие в 12 международных кинофестивалях. К сожалению, из-за ситуации с коронавирусом во многих странах кинофестивали были отменены. 49-й Международный фестиваль непрофессионального кино Македонии DFNF в городе Битола состоялся. На фестиваль был принят к участию наш фильм «Чёрная птица с белой отметиной».

Забора о братьях наших меньших — тема, которая актуальна и любима многими. Вроде бы, всё просто, но каждый ли поймёт заботу о воронах? Ведь этих птиц любят и понимают не все. Живёт в Херсоне удивительная женщина, которая нашла в них не только объект для заботы и помощи, но также открыла красоту и талант этих пернатых. Наша история — об удивительной героине и удивительном театре...

Автор и режиссёр фильма награждены дипломом и получили специальный приз.

В Киеве состоялся 18-й кинофестиваль "Покров-2020". Проводится он с целью популяризации фильмов христианского содержания. На фестиваль была принята к участию от ХОО и ХГО УСВА лента

«Моя жизнь на холсте». Фильм о Федоре Ивановиче Загороднюке — участнике боевых действий Великой Отечественной войны, имевшем много боевых наград. В боях был дважды ранен, инвалид второй группы, однако до последнего дня мужественно отдавал свои силы искусству. Член Национального союза художников Украины, портретист. За многолетний и плодотворный творческий труд написал более полутысячи живописных портретов известных деятелей культуры, науки, медицины, образования, героев войны. Автор и режиссёр фильма получили диплом и специальный приз.

В Житомире провели фестиваль экранных искусств «Пилигрим». Он проходит уже пятый раз, посвящён духовному, культурному, этническому и экстремальному туризму. Автор и режиссёр фильма «Дорожный роман» из Херсона получили специальный приз и диплом второй степени. Фильм «Дорожный роман» — о мечтах и реальности, воображении и действительности, но не всегда желаемое сбывается. Особенно это больно и ощутимо, когда уходят годы молодости.

Из-за ситуации с коронавирусом было принято решение проводить фестивали он-лайн, показы фильмов проходили по сетям в открытом режиме.

Александр ЕЛАГИН.

РАСТЕТ «СЕМЕЙНОЕ ДРЕВО»

В Херсонском областном дворце молодёжи состоялся Всеукраинский фестиваль-конкурс многодетных семей «Семейное древо».

УЧАСТНИКИ из Никополя, Николаева и других городов прислали видеоработы. Семьям из Херсона были предоставлены все условия с соблюдением карантинных норм.

Дружественная, семейная атмосфера царила на сцене. Участники представили концертные номера, любимые семейные блюда, рассказали о семейном древе, своих традициях. Труд каждой семьи был поощрен нужными в быту подарками и дипломами. Гран-при вручили семье члена Херсонской областной организации УСВА Надежды Лебедевой.

Пресс-служба ХОО УСВА.

Новое видання

«Наследники» — продолжения книги «Дорогие мои «Шурави»!». Сергій Шерстюк розповідає про учасників бойових дій в Афганістані та їхніх дітей, які народилися під час служби татусів.

РОЗПОВІДЬ ПРО БАТЬКІВ-ГЕРОЇВ

ДЕХТО РІС БЕЗ ТАТА, якого відбрала війна, залишивши на згадку лише холод орденів і медалей та спогади уже сивочолих однополчан перед портретами їхніх вічно молодих татусів.

У книзі — розповідь про честь і безчестя, про горе загиблих і радість перемоги. Знайшлося місце і для афганського народного фольклору у вигляді казок, які характерно показують культуру народу, його тяжке повсякденне життя, бідність і несправедливість. Але, як і в житті, так і в

казках, добро перемагає зло.

Сергій Володимирович Шерстюк народився 1961 року на Дніпропетровщині. В Афганістані — з березня 1986 року по травень 1988, заступник командира роти, заступник командира батальйону з політичної частини 180-го мотострілецького полку в Кабулі.

Голова первинної організації УСВА «Афганець» Новомосковського району на Дніпропетровщині з 2002 року. Автор книжок «Дорогие мои «Шурави»!», «Афганцы» Гвардейского».

ТТ
ТРЕТІЙ ТОСТ

Свідцтво про реєстрацію
КВ 839 від 18.07.1994 р.

Газета заснована у липні 1991 року

ЗАСНОВНИК: УКРАЇНЬСЬКА СПІЛКА ВЕТЕРАНІВ АФГАНІСТАНУ (ВОЇНІВ-ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТІВ)

РЕДАКЦІЯ НЕ ЗАВЖДИ ПОДІЛЯЄ ПОЗИЦІЮ АВТОРІВ І НЕ МАЄ МОЖЛИВОСТІ ПОВЕРТАТИ РУКОПИСИ. ЛИСТУВАННЯ З ЧИТАЧАМИ — НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ. ЗА ТОЧНІСТЬ І ДОСТОВІРНІСТЬ ВИКЛАДЕНИХ ФАКТІВ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕСЕ АВТОР.

НАША АДРЕСА:
01054, М. КИЇВ, ВУЛ. ЯРОСЛАВІВ ВАЛ, 36Є.
ТЕЛ. 272-51-94, ФАКС 272-50-42.
E-MAIL: USVA2007@UKR.NET
САЙТ: WWW.USVA.ORG.UA
E-MAIL: PRESSUSVA@UKR.NET

ПІДПИСАНО ДО ДРУКУ 18.02.2021 р.
ВЕРСТКА І ДРУК «ТРЕЙД-ІНФОРМ»
Тираж 2300. Зам. 7-8-2021.
ІНДЕКС 30224.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ